

**Stanovisko Telekomunikačného úradu Slovenskej republiky
k vyjadreniu spoločnosti Slovak Telekom a. s. k výsledku analýzy
veľkoobchodného trhu č. 5**

Dňa 1. júna 2006 zverejnil Telekomunikačný úrad Slovenskej republiky (ďalej len „úrad“) na svojej verejne dostupnej internetovej stránke (<http://www.teleoff.gov.sk/sk/Sutaz/Analyza/vot5.html>) výsledky analýzy relevantného trhu veľkoobchodného širokopásmového prístupu, ktorým je sprístupnenie elektronických komunikačných sietí umožňujúcich prenos signálu rýchlosťou vyššou ako 256 kbit/s (ďalej len „veľkoobchodný trh č. 5“) a zároveň stanovil tridsaťdňovú lehotu na zaslanie písomných pripomienok k tejto analýze. V ten istý deň bola analýza priamo doručená spoločnosti Slovak Telekom, a.s. (ďalej len „spoločnosť Slovak Telekom“) ako podniku, ktorý bol v analýze označený za významný podnik.

V lehote bolo úradu doručené iba stanovisko Protimonopolného úradu SR a spoločnosti Slovak Telekom. Žiadne iné stanovisko v predmetnej veci nebolo úradu doručené.

Spoločnosť Slovak Telekom vo svojom stanovisku (list 13417- SRZ-2006) vyjadrila nasledujúce pripomienky:

bod 1. všeobecne – relevantný trh a jeho analýza

Spoločnosť Slovak Telekom uviedla, že analýza trhu veľkoobchodného širokopásmového prístupu podáva neúplnú výpoveď o reálnej situácii na tomto trhu, pretože dostatočne nezohľadňuje heterogénne podmienky relevantného trhu v jednotlivých geografických oblastiach Slovenska a zastupiteľnosť využívaných technológií pri poskytovaní súvisiacich maloobchodných služieb. Analýza podľa názoru spoločnosti Slovak Telekom má v prvom rade potvrdiť správnosť definície trhu, pričom analýza veľkoobchodného trhu č. 5 správnosť definície daného relevantného trhu nijako nepotvrdzuje a situáciu súťaže v jednotlivých geografických územiach Slovenska nezohľadňuje.

Spoločnosť Slovak Telekom považuje za závažné nedostatky analýzy najmä nasledujúce skutočnosti:

- I. Absencia zdôvodnenia existencie trhu prostredníctvom trojkriteriálneho testu podľa čl. 9 Odporúčania Európskej komisie č. 2003/311/ES o relevantných trhoch v sektore elektronických komunikácií podliehajúcich ex-ante regulácii (ďalej len „**Odporúčanie**“) (i. trh charakteristický výraznými bariérami vstupu, ii. trh nemá tendenciu zmeniť sa smerom k efektívnej súťaži v relevantnom období, iii. právo na ochranu hospodárskej súťaže nie je dostačujúce na odstránenie nedostatku na trhu).
- II. Absencia presného vymedzenia trhu s ohľadom na heterogenitu podmienok súťaže pri poskytovaní veľkoobchodného širokopásmového prístupu vo vzťahu ku geografickým oblastiam Slovenska.
- III. Nedostatočné posúdenie možnej substitúcie dostupných technológií s ohľadom na princíp technologickej neutrality pri regulácii súťaže v sektore elektronických komunikácií.
- IV. Nezdôvodnenie potreby ex-ante regulácie na danom trhu smerom k dosiahnutiu efektívnej súťaže (ako jednotlivé navrhované povinnosti prispievajú k odstráneniu akých nedostatkov na trhu).

Spoločnosť Slovak Telekom považuje všeobecné vymedzenie veľkoobchodného relevantného trhu č. 5 zo strany úradu za nesprávne, nakoľko to podľa jej názoru prinieslo skreslené závery neodrážajúce ozajstný stav súťaže na relevantnom trhu a spoločnosť Slovak Telekom nesúhlasí s použitím definície relevantného trhu prenesenej z Odporúčania, pretože sa domnieva, že nedošlo k jej obsahovému naplneniu v reálnom prostredí Slovenskej republiky. Úrad by sa mal podľa spoločnosti Slovak Telekom okrem presného vymedzenia služieb jednotlivých konkurentov zaoberať aj stavom súťaže širokopásmového prístupu v jednotlivých geografických oblastiach Slovenskej republiky, a zároveň podľa prístupových rýchlostí. Spoločnosť Slovak Telekom uviedla, že je vystavená efektívnej súťaži vo viacerých oblastiach Slovenska a túto súťaž silne pociťuje pri svojich každodenných obchodných aktivitách, a preto považuje analýzu úradu aj z dôvodu nesprávneho geografického vymedzenia a absencie bližšieho tovarového špecifikovania trhu za nedostatočnú a nesprávnu.

Spoločnosť Slovak Telekom poukazuje na stanovisko Protimonopolného úradu SR, ktorý na neprimeranosť statického prístupu úradu údajne upozornil pri analýze maloobchodného trhu č. 5. Spoločnosť Slovak Telekom uviedla, že by bolo *vhodné vyhodnotiť aktuálny stav súťaže, predpokladaný vývoj a následky tohto vývoja na hospodársku súťaž na vymedzenom trhu* a žiada úrad o aplikáciu regulácie s ohľadom na vývoj v budúcnosti (rozhodnutie o určení podniku s významným vplyvom a uložení špecifických povinností bude právoplatné pravdepodobne začiatkom roka 2007, čo predstavuje 12 mesačný posun vo vývoji trhu). Spoločnosť Slovak Telekom namietala, že údaje z 31.12.2005 neodzrkadľujú skutočný stav súťaže na tomto relevantnom trhu.

Podľa aktuálnych informácií existujú dôvody na geografické odčlenenie niekoľkých oblastí z geografickej definície relevantného trhu veľkoobchodného širokopásmového prístupu, nakoľko podmienky súťaže sú v nich výrazne odlišné v porovnaní so závermi úradu o priemernom stave súťaže na území Slovenskej republiky. Príkladom týchto oblastí sú podľa spoločnosti Slovak Telekom hlavne oblasti miest Košice, a Bratislava a podľa jej názoru by mala byť vykonaná detailná analýza aj v ďalších oblastiach, a to nielen v oblastiach krajských miest.

Stanovisko úradu: *Úrad dôrazne odmieta vyjadrenie spoločnosti Slovak Telekom, že analýza je nedostatočná a nesprávna.*

Úrad pri analýze postupuje v zmysle zákona. Svoje povinnosti v zmysle § 17 ods. 1 zákona č. 610/2003 Z. z. o elektronických komunikáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) úrad vždy plní.

Keď úrad na základe analýzy podľa § 16 zákona zistí, že na určitom relevantnom trhu nie je efektívna súťaž, po ukončení konzultácií podľa § 10 určí rozhodnutím významný podnik a zároveň mu v tomto rozhodnutí uloží aspoň jednu povinnosť podľa § 18 až 24 a § 27.

Predmetom analýzy jednotlivého trhu nie je samotné zdôvodňovanie existencie daného trhu (t.j. úvahy typu prečo bol práve takýmto spôsobom vytvorený a definovaný a pod.), ako sa toho vo svojom stanovisku dožaduje spoločnosť Slovak Telekom.

Podľa § 15 ods. 1 zákona úrad určí relevantné trhy v oblasti elektronických komunikácií na základe Európskou komisiou odporúčaného zoznamu relevantných trhov a postupov analýzy relevantných trhov a v súlade s princípmi zabezpečenia konkurenčného prostredia s prihliadnutím na špecifické národné podmienky, najmä geografické. Túto svoju povinnosť úrad splnil vydaním rozhodnutia z 28. januára 2004, ktorým určil zoznam relevantných trhov, a ktoré bolo uverejnené v Zbierke zákonov č. 57/2004 dňa 12.02.2004. Voči predmetnému rozhodnutiu nevzniesol námietky žiaden podnik, ani spoločnosť Slovak Telekom.

Výhradu spoločnosti Slovak Telekom, podľa ktorej mal úrad zdôvodniť existenciu trhu prostredníctvom trojkriteriálneho testu, nepovažuje úrad za opodstatnenú. Samotný fakt, že trh sa nachádza v zozname trhov podľa odporúčania Európskej komisie (veľkoobchodný trh č.12) je dôkazom toho, že tento trh spĺňa podmienky trojkriteriálneho testu. Trh bol do zoznamu trhov v odporúčaní Európskej komisie zaradený práve preto, že spĺňa podmienku trojkriteriálneho testu, a teda má byť predmetom ex ante analýzy.

Čo sa týka vymedzenia trhu z hľadiska národnej topológie, bol trh definovaný ako územie celej Slovenskej republiky. Úrad nepovažuje za odôvodnené, aby bol trh segmentovaný podľa geografických oblastí. Samotná spoločnosť Slovak Telekom nešpecifikuje, o ktoré geografické oblasti by malo ísť, čo je nakoniec logické, nakoľko podniky na ktoré spoločnosť poukazuje nepôsobia na celistvom území, ale ide o lokálnych poskytovateľov, poskytujúcich svoje služby lokálne (štvrte resp. sídliská). Ak by úrad pristúpil na takúto segmentáciu, v konečnom dôsledku by takýto prístup mohol vyústiť až do segmentácie na konkrétne ulice, bytové bloky prípadne až domácnosti. Ďalším argumentom, ktorý hovorí proti geografickej segmentácii, je fakt, že napriek tvrdeniam spoločnosti Slovak Telekom, podľa ktorých „silne pociťuje súťaž vo viacerých oblastiach Slovenska.“ uplatňuje jednotné ceny na celom území Slovenskej republiky. Logickým dôsledkom „silného pociťovania konkurencie“ by podľa názoru úradu mala byť odlišná cenová stratégia v takýchto „silne konkurenčných“ oblastiach.

V súvislosti so spoločnosťou UPC Broadband Slovakia, s.r.o. (poskytuje službu vysokorýchlostného internetu prostredníctvom sietí káblovej televízie) považujeme za potrebné zdôrazniť, že službu vysokorýchlostného internetu poskytuje iba v štyroch slovenských mestách.

Z hľadiska možnej substitúcie úrad posudzoval všetky technológie prostredníctvom ktorých je možné predmetnú službu poskytovať, pričom zoznam spoločností, ktoré v rámci analýzy deklarovali svoju prítomnosť na trhu je v analýze uvedený. V zásade je možné konštatovať, že spoločnosti, ktoré na trhu pôsobia využívajú na poskytovanie služby metalické vedenia, bezdrôtové siete a siete káblovej televízie.

Úrad v rámci prieskumu situácie na trhu oslovil podniky prevádzkujúce elektronické komunikačné siete bez ohľadu na použitú technológiu. V rámci prieskumu úrad zisťoval, či tieto podniky pôsobia na veľkoobchodnom trhu č. 5, teda či poskytujú širokopásmový prístup. V rámci ďalšieho prieskumu úrad oslovoval už iba tie podniky, ktoré predmetné služby poskytujú.

Potrebu ex ante regulácie úrad zdôvodnil v závere analýzy, kde sa zaoberá potrebou uloženia konkrétnych nápravných opatrení významnému podniku.

Úrad zastáva názor, že zo záverov vykonaného šetrenia a výsledkov analýzy trhu je jednoznačné, prečo je potrebná regulácia na danom trhu a nevidí dôvod na ďalšie odôvodnenie. Úrad si svoju povinnosť vyplývajúcu zo zákona splnil.

Spoločnosť Slovak Telekom sa odvoláva na stanovisko Protimonopolného úradu SR, ktorý na neprimeranosť statického prístupu úradu údajne upozornil pri analýze maloobchodného trhu č. 5 napriek tomu, že tento trh resp. jeho analýza nemá žiadny vzťah k veľkoobchodnému trhu č. 5. V tejto súvislosti sa úradu zdá nepochopiteľné, prečo sa spoločnosť Slovak Telekom odvoláva na stanovisko Protimonopolného úradu SR k trhu, ktorý s veľkoobchodným trhom č. 5 vôbec nesúvisí. Spoločnosť Slovak Telekom pred tým, ako predložila úradu svoje stanovisko mala možnosť oboznámiť sa so stanoviskom Protimonopolného úradu k veľkoobchodnému trhu č. 5, v rámci ktorého tento úrad uviedol, že nespochybňuje závery analýzy veľkoobchodného trhu č. 5 vykonanej úradom v rámci určenia spoločnosti Slovak Telekom za významný podnik. Telekomunikačný úrad zastáva názor, že analýza minulého trhového vývoja musí byť časovo ohraničená, nakoľko analyzované podklady sú predkladané podnikmi za určité obdobie. Analýzou sa skúma stav v konkrétnom

časovom období. Výsledky analýzy sa môžu vzťahovať len k časovo ohraničenému obdobiu, ku ktorému sa analýza vzťahuje. Úrad pri svojom postupe vychádzal aj zo znenia § 16 zákona na základe ktorého úrad najmenej raz za dva roky analyzuje relevantné trhy. Cieľom analýzy je zistiť, či na relevantnom trhu je efektívna súťaž a vzhľadom na zákon má stanovenú lehotu najmenej 2 roky pre vykonanie ďalšej analýzy.

2. konkrétne pripomienky k jednotlivým bodom analýzy

1. Identifikovanie podniku, resp. podnikov pôsobiacich na VOT č. 5

Zhrnutie úradom oslovených podnikov a ich vyjadrení podľa spoločnosti Slovak Telekom naznačuje absolútne nelogické a nesprávne závery (slúžiace ako následné predpoklady pre posúdenie postavenia spoločnosti Slovak Telekom a spoločnosť Slovak Telekom ich navrhuje opätovne posúdiť a doplniť.

Spoločnosť Slovak Telekom namietla, že úrad pri zisťovaní vychádzal iba z tých stanovísk spoločností, ktoré spoločnosť Slovak Telekom uviedla v liste zo dňa 23.2.2006. Úrad pritom nezohľadnil to, že spoločnosť Slovak Telekom nie je podnikom zodpovedným za vykonávanie analýzy podľa zákona a nemá v každom momente všetky údaje nevyhnutné pre vykonanie analýzy daného relevantného trhu, ktoré pochádzajú z jej externého prostredia. Neskôr spoločnosť Slovak Telekom došla k identifikovaniu ďalších konkurentov, najmä lokálnych hráčov. Spoločnosť Slovak Telekom podotkla, že kontrola plnenia oznamovacej povinnosti vo vzťahu k poskytovaniu elektronických komunikačných sietí a služieb zo strany všetkých ostatných podnikov spadá podľa zákona do kompetencie úradu a nie do kompetencie spoločnosti Slovak Telekom, ktorý je len jedným z podnikov. Spoločnosť Slovak Telekom uviedla, že veľkoobchodný širokopásmový prístup je definovaný ako sprístupnenie elektronických komunikačných sietí umožňujúcich prenos signálu rýchlosťou vyššou ako 256 kbit/s bez ohľadu na to, či ide o sprístupnenie sietí vlastnému podniku alebo iným podnikom. Pri uplatnení princípu technologickej neutrality bolo povinnosťou úradu preskúmať všetky služby dostupné na takto vymedzenom trhu bez ohľadu na charakter používanej siete alebo technológie. Podľa názoru spoločnosti Slovak Telekom vyjadrenie podnikov poskytujúcich širokopásmový prístup o tom, že majú tendenciu neposkytovať prístup na veľkoobchodnej báze vôbec alebo v minimálnej miere alebo poskytovať ho tak, aby koncových užívateľov získaval podnik prevádzkujúci sieť je preto bezpredmetné a úrad by ho vôbec nemal brať do úvahy. Záver o tom, že siete na báze technológií v pásme 3,5 GHz sú viazané na priamu viditeľnosť alebo na takmer priamu viditeľnosť medzi koncovou stanicou a bázovou stanicou, čím ich použiteľnosť pre masové nasadenie klesá až do doby budovania značného pokrytia územia, nie je dostatočným dôvodom na vylúčenie tejto technológie z definície trhu a jeho následnej analýzy, pretože táto technológia má oveľa lepšie predpoklady na návratnosť investícií práve v redšie obývaných oblastiach ako DSL technológia a je navyše úplne nezávislá od kvality metalického vedenia. Z pohľadu užívateľa vykazuje plnú zastupiteľnosť so službami založenými na DSL technológii.

Takisto podľa názoru spoločnosti Slovak Telekom neobstoja závery z vyjadrení ostatných podnikov, ktoré hovoria o tom, že tieto podniky nie sú jej konkurentom, nakoľko na predmetnom trhu majú zanedbateľný podiel, pretože tým, že tieto podniky poskytujú služby širokopásmového prístupu, sú prítomné na tomto trhu, sú konkurentom spoločnosti Slovak Telekom bez ohľadu na to, aký podiel majú a úrad ich pri posudzovaní súťaže mal zohľadniť tak, že ich služby náležitým spôsobom zahrnie do svojej analýzy.

Stanovisko úradu: Úrad súhlasí s tým, že spoločnosť Slovak Telekom nie je podnikom zodpovedným za vykonávanie analýzy podľa zákona a že kontrola plnenia oznamovacej povinnosti vo vzťahu k poskytovaniu elektronických komunikačných sietí a služieb zo strany

všetkých ostatných podnikov spadá podľa zákona do kompetencie úradu a nie do kompetencie spoločnosti Slovak Telekom. Nespochybnuje tiež, že spoločnosť Slovak Telekom nemá v každom momente všetky údaje nevyhnutné pre vykonanie analýzy daného relevantného trhu, ktoré pochádzajú z jej externého prostredia. Ak spoločnosť Slovak Telekom došla k identifikovaniu ďalších konkurentov, prípadne k nejakým novým faktickým skutočnostiam, ktoré by mohli ovplyvniť analýzu predmetného trhu, mohla v priebehu vykonávania analýzy kedykoľvek zaslať tieto údaje úradu.

Úrad nesúhlasí s názorom spoločnosti Slovak Telekom, že veľkoobchodný širokopásmový prístup je definovaný ako sprístupnenie elektronických komunikačných sietí umožňujúcich prenos signálu rýchlosťou vyššou ako 256 kbit/s bez ohľadu na to, či ide o sprístupnenie sietí vlastnému podniku alebo iným podnikom, pretože v rozhodnutí z 28. januára 2004, ktorým úrad určil zoznam relevantných trhov, a ktoré bolo uverejnené v Zbierke zákonov č. 57/2004 dňa 12.02.2004 je veľkoobchodný trh definovaný ako trh takých služieb, ktoré poskytuje podnik inému podniku a maloobchodný trh je definovaný ako trh takých služieb, ktoré poskytuje podnik koncovým užívateľom. Predmetné rozhodnutie nehovorí o poskytovaní služieb vlastnému podniku.

Úrad nechápe, z čoho spoločnosť Slovak Telekom usúdila, že úrad vylúčil z analýzy technológiu v pásme 3,5 GHz. Úrad súhlasí s tvrdením spoločnosti Slovak Telekom, že pri uplatnení princípu technologickej neutrality bolo povinnosťou úradu preskúmať všetky služby dostupné na takto vymedzenom trhu bez ohľadu na charakter používanej siete alebo technológie, čo úrad aj urobil.

Úrad tak, ako dal možnosť vyjadriť sa spoločnosti Slovak Telekom k predmetnej veci, dal možnosť vyjadriť sa ostatným podnikom, to však neznamená, že sa úrad uspokojil s ich závermi (zo spisov i analýzy to jednoznačne vyplýva). Úrad pri posudzovaní súťaže zahrnul všetky oslovené spoločnosti, bez ohľadu na technológiu a bez ohľadu na výšku podielu.

3. Významný podnik – vyhodnotenie kritérií

Veľkosť podniku vo vzťahu k relevantnému trhu.

Spoločnosť Slovak Telekom vyslovila výhrady voči analýze, ktorá neberie do úvahy lokálnych hráčov, ktorých celkový podiel na trhu širokopásmového prístupu kumulatívne je podľa spoločnosti Slovak Telekom približne v takej výške ako podiel spoločnosti Slovak Telekom. Spoločnosť Slovak Telekom podotkla, že od roku 2000 začali vznikať miestne firmy, ktoré poskytujú internet nezávisle na nej, spočiatku pripájali klientov vzduchom vo voľných frekvenčných pásmach a postupne si najmä na slovenských panelových sídliskách vybudovali rozsiahle siete na báze lacných sieťových komponentov. Tí najväčší začali neskôr prechádzať na spoľahlivejšie optické vlákna či bezdrôtové pripojenia v licencovanom pásme. Podľa spoločnosti Slovak Telekom najväčší regionálni poskytovatelia majú v súčasnosti niekoľkotisícové, na východe Slovenska niekoľko desaťtisícové klientely.

Spoločnosť Slovak Telekom namietla voči tvrdeniu úradu, že v SR nie je iný prevádzkovateľ verejnej elektronickej telekomunikačnej siete schopný celoplošne poskytovať veľkoobchodný širokopásmový prístup tak ako spoločnosť Slovak Telekom a uviedla, že neposkytuje širokopásmový prístup celoplošne, ale výhradne v oblastiach, kde vo svojej sieti nasadila svoje DSL zariadenia a kde to navyše dovoľujú technické podmienky siete.

Stanovisko úradu: Úrad považuje za dôležité zdôrazniť, že tzv. „lokálni hráči“ na ktorých poukazuje spoločnosť Slovak Telekom, sú prevažne spoločnosti, ktoré poskytujú pripojenie koncovým zákazníkom prostredníctvom bezdrôtových technológií prevažne v nelicencovanom pásme. Tieto spoločnosti majú výlučne lokálny charakter, pričom pôsobia na konkrétnom obmedzenom území v rozsahu niekoľkých ulíc, maximálne sídliska. Vzhľadom na použitú technológiu (bezdrôtové pripojenie v nelicencovanom pásme) je okrem kvality takéhoto

pripojenia diskutabilné tiež to, či takéto pripojenie spĺňa kritérium rýchlosti vyššej ako 256 kbit/s.

K výhrade spoločnosti Slovak Telekom, že službu neposkytuje celoplošne pripomíname, že lokality s dostupnosťou DSL služby spoločnosť Slovak Telekom neustále rozširuje. Je nesporné, že takéto rýchle rozširovanie by nebolo možné bez existujúcej pevnej verejnej elektronickej komunikačnej siete.

Účastnícke vedenie, existencia technologicky podmienených výhod.

Spoločnosť Slovak Telekom, vzhľadom na prítomnosť množstva ďalších sietí a technológií na trhu širokopásmového prístupu, vyjadrila pochybnosť o tom, že účastnícke vedenia predstavujú unikátne zariadenie, bez prístupu ku ktorému nemožno spoločnosti Slovak Telekom vôbec efektívne konkurovať na súvisiacich maloobchodných trhoch so širokopásmovými službami pre koncových užívateľov. Spoločnosť Slovak Telekom uviedla, že poskytuje možnosť poskytovania maloobchodných širokopásmových služieb ostatným podnikom jednak prostredníctvom samotného prístupu k účastníckym vedeniam a jednak prostredníctvom prístupu k vlastnej širokopásmovej sieti prostredníctvom prístupových produktov ISP Gate/ISP Gate Plus spolu so službou DSL prístup, resp. od 1. 3. 2006 spolu s prístupom ADSL Partner, pričom služba ADSL Partner umožňuje ostatným podnikom poskytovať širokopásmový prístup koncovým užívateľom vo vlastnom mene a s výlučne vlastným obsahom. Ostatné podniky tak majú podľa názoru spoločnosti Slovak Telekom možnosť poskytovať svoje služby širokopásmového prístupu v rovnakom rozsahu ako samotná spoločnosť Slovak Telekom.

V súvislosti s tým, že úrad za technologicky podmienené výhody označil možnosť poskytnutia širokopásmového prístupu významnému počtu zákazníkov, vysokú prenosovú rýchlosť a možnosť integrácie s inými komunikačnými službami, spoločnosť Slovak Telekom podotkla, že rýchlejší širokopásmový prístup poskytuje napr. UPC (8092 kbit/s download), pričom takisto má možnosť ho poskytovať významnému počtu zákazníkov a takisto má možnosť integrovať širokopásmový prístup s inými komunikačnými službami. Možnosť integrácie širokopásmového prístupu s inými komunikačnými službami vykazujú takmer všetky technológie, z čoho vyplýva aj možnosť dosahovania úspor zo sortimentu väčšiny podnikov pôsobiacich na tomto trhu.

Na záver vyjadrenia k tomuto kritériu spoločnosť Slovak Telekom uviedla, že dlhoročná existencia celoplošnej elektronickej komunikačnej siete nie je sama o sebe len výhodou, pretože s tým súvisia vysoké náklady potrebné na jej udržiavanie a investície na jej neustále technologické zdokonaľovanie. Skutočná situácia na trhu v súčasnosti je taká, že menší operátori sú na základe nižších nákladov najmä na lokálne poskytovanie širokopásmových služieb schopní spoločnosti Slovak Telekom silno konkurovať prostredníctvom nižších cien, čomu nasvedčuje vývoj na trhu, pričom podľa spoločnosti Slovak Telekom nie je dôvod na domnienku, že by sa takýto trend zastavil alebo obrátil v neprospech silnejšej súťaže.

Stanovisko úradu: *Schopnosť konkurentov spoločnosti Slovak Telekom poskytnúť predmetnú službu celoplošne na území Slovenskej republiky je jednoznačne podstatne nižšia ako u spoločnosti Slovak Telekom. Zákazník si z existujúcej ponuky poskytovateľov služieb vyberie prednostne spoločnosť o ktorej vie, že na trhu pôsobí dlhodobo, prichádzal s ňou do styku dlhodobo a pravidelne, poskytovala a poskytne mu služby nielen v požadovanej kvalite, množstve a celoplošne, ale v prípade potreby spoločnosť vie promptne vyhovieť jeho požiadavkám. Pre vyhodnotenie efektívnosti súťaže je podstatný fakt, že pozícia spoločnosti Slovak Telekom na trhu vyplýva z dlhodobého pôsobenia na predmetnom trhu a vyvinula sa z pozície prirodzeného monopolu. Spoločnosť Slovak Telekom je podnikom s jednoznačne*

najväčším pokrytím územia Slovenskej republiky sieťou schopnou zabezpečiť širokopásmový prístup.

Napriek tomu, že spoločnosť Slovak Telekom sa vo svojom stanovisku snaží spochybníť úlohu, ktorú na veľkoobchodnom trhu č. 5 zohráva účastnícke vedenie resp. rozsiahla infraštruktúra, úrad zastáva názor, že pôsobenie na veľkoobchodnom trhu je podstatne jednoduchšie pre podnik, ktorý vyššie uvedenými výhodami disponuje ako pre podnik, ktorý takúto sieť nevlastní.

Úrad nespochybňuje tvrdenia spoločnosti Slovak Telekom, podľa ktorých celoplošná elektronická komunikačná sieť vyžaduje vysoké náklady a investície na údržbu a zdokonaľovanie. Náklady na údržbu a zdokonaľovanie sú však nesporne spojené s prevádzkou akejkoľvek siete a je len otázkou schopnosti konkrétneho podniku, či dokáže danú sieť využiť tak, aby sa vložené investície primerane vrátili.

Zodpovedajúca vyjednávací sila na strane dopytu.

Spoločnosť Slovak Telekom vníma neustále sa zvyšujúcu vyjednávaciu silu na strane dopytu na trhu veľkoobchodného širokopásmového prístupu, ktorá vraj viedla k príprave a umožneniu prístupu ISP Gate/ISP Gate Plus a prístupu ADSL Partner, ktoré sú založené na transparentných a nediskriminačných podmienkach a zodpovedajú požiadavkám na umožnenie veľkoobchodného širokopásmového prístupu. Spoločnosť Slovak Telekom uviedla, že na základe vyjednávací sily podnikov na strane dopytu prispôsobuje svoje prístupové produkty neustále ich očakávaniam a požiadavkám, a preto považuje za potrebné, aby úrad zobral do úvahy aj skutočnosť, že na veľkoobchodnom trhu č. 5 podniky disponujú určitou zodpovedajúcou vyjednávacou silou na strane dopytu.

Stanovisko úradu: *Vysoká vyjednávací sila spoločnosti Slovak Telekom je jednoznačne daná rozsahom prevádzkovaní infraštruktúry. Skutočnosť, že spoločnosť Slovak Telekom poskytuje prístup formou ISP Gate/ISP Gate Plus a prístup ADSL Partner ešte nie je dôkazom rastúcej vyjednávací sily iných podnikov.*

Samotný fakt, že spoločnosť Slovak Telekom do dnešného dňa neposkytuje veľkoobchodný produkt porovnateľný s veľkoobchodným širokopásmovým prístupom, na základe ktorého by alternatívni operátori boli schopní poskytnúť vlastné ADSL služby koncovým zákazníkom, svedčí o nedostatočnosti vyjednávací sily zo strany alternatívnych operátorov. Vyššie uvedené produkty, ktoré v súčasnosti poskytuje spoločnosť Slovak Telekom, nesplňajú ani jednu z charakteristík širokopásmového prístupu a alternatívni operátori pri ich využívaní pôsobia v podstate ako „agenti“ spoločnosti Slovak Telekom, ktorí predávajú jej služby pod vlastným menom. Úrad v doterajšej praxi riešil niekoľko podnetov zo strany alternatívnych operátorov voči týmto produktom. Z doterajších skúseností je úradu zrejmé, že bez uloženia povinnosti poskytnutia prístupu a uloženia zodpovedajúcich povinností, úrad nebude v budúcnosti schopný efektívne vstupovať do riešenia takýchto sporov.

Prekážky vstupu na relevantný trh

Vyhodnotenie tohto kritéria úradom podľa spoločnosti Slovak Telekom nezodpovedá skutočnosti, pretože vstup na relevantný trh vo viacerých oblastiach nie je vystavený žiadnym významným prekážkam, čo spôsobuje efektívnosť súťaže v týchto oblastiach a v tejto súvislosti spoločnosť Slovak Telekom žiada úrad, aby v zmysle § 17 ods. 2 zákona na príslušných priestorových relevantných trhoch neukladal žiadne *ex ante* povinnosti.

Podľa názoru spoločnosti Slovak Telekom, ak by sa bral za relevantný iba vstup na trh v takom istom rozsahu, v akom poskytuje veľkoobchodný širokopásmový prístup spoločnosť

Slovak Telekom, potom by na takom trhu nepôsobil žiadny iný hráč, iba spoločnosť Slovak Telekom a jej podiel by musel byť 100 %. Tento prístup úradu podľa spoločnosti Slovak Telekom absolútne nezohľadňuje pôsobenie podnikov, ktoré bez problémov pôsobia len v menších, resp. sústredenejších lokalitách a špecializujú sa výhradne na ne, pričom ich konkurenčnou výhodou je lepšia znalosť miestnych podmienok, postojov potenciálnych zákazníkov, nižšie náklady na prevádzku siete a pod.

Stanovisko úradu: *Úrad trvá na tom, že pri vyhodnotení tohto kritéria nepochybil a vymenované prekážky vstupu na predmetný relevantný trh, ktoré úrad rozčlenil podľa jednotlivých kategórií bariér vstupu predstavujú významné prekážky pre vstup na predmetný relevantný trh a možnosti vstupu na trh sú obmedzené.*

Súčasný stav súťaže na trhu

Spoločnosť Slovak Telekom nesúhlasí so závermi úradu najmä z dôvodov uvedených vyššie, nakoľko analýza dostatočne nevyhodnocuje skutočnú situáciu na trhu (efektívnejšia miera súťaže vo viacerých geografických oblastiach, pri vyšších prístupových rýchlostiach a tiež nezohľadňuje vývojové trendy na trhu) a z toho dôvodu žiada úrad o opätovné a dôslednejšie vyhodnotenie stavu súťaže na tomto trhu.

Úrad podľa spoločnosti Slovak Telekom vôbec nezobral do úvahy ani veľkoobchodný prístup ADSL Partner, ktorý spoločnosť Slovak Telekom poskytuje od 1. 3. 2006 a ktorý umožňuje iným podnikom poskytovanie širokopásmových služieb bez zmluvnej účasti koncového užívateľa so spoločnosťou Slovak Telekom a ani prístup ADSL Partner Naked poskytovaný od 1. 5. 2006, ktorý umožňuje poskytovanie širokopásmových maloobchodných služieb bez súčasného odoberania služby pevnej verejnej telefónnej služby. Spoločnosť Slovak Telekom podotkla, že poskytnutie tejto služby bolo významným krokom tak k podnikom ako aj ku koncovým zákazníkom a že na základe tohto nového typu prístupu spoločnosť Slovak Telekom vytvorila úplne novú maloobchodnú službu širokopásmového prístupu do internetu, pričom rovnakú možnosť ponúkla aj ostatným podnikom.

Stanovisko úradu: *Úrad dôrazne odmieta vyjadrenie spoločnosti Slovak Telekom, že závery analýzy absolútne nevyhodnocujú skutočnú situáciu na príslušnom trhu. Takýmto vyjadrením sa spoločnosť Slovak Telekom snaží navodiť dojem, že analýza bola vykonaná nedôsledne, a preto je ju potrebné opätovne vykonať. Už v úvode tohto stanoviska úrad uviedol, že zoznam relevantných trhov v SR určil rozhodnutím zo dňa 28.01.2004 a zverejnil vyhlásením v Zbierke zákonov číslo 57/2004 zo dňa 12. februára 2004 a z geografického hľadiska je v súlade s týmto rozhodnutím relevantným trhom celé územie Slovenskej republiky, preto neskúmal súťaž osobitne v určitých lokalitách. Takisto bolo dôležité, aby v analýze úrad uplatnil princíp technologickej neutrality. Nepopierateľnou povinnosťou úradu je preskúmať všetky služby dostupné na takto vymedzenom trhu bez ohľadu na charakter používanej siete alebo technológie, preto neposudzoval osobitne mieru súťaže pri vyšších prístupových rýchlostiach. Povinnosť úradu uplatniť technologickú neutralitu zdôraznila v úvode svojho stanoviska aj spoločnosť Slovak Telekom.*

Nie je pravda, že úrad vôbec nezobral do úvahy poskytovanie širokopásmových prístupov ADSL Partner a ADSL Partner Naked. Úrad to do úvahy zobral, no začiatok poskytovania týchto služieb sa datuje až k 1.3.2006, príp. k 1.5.2006 a analyzovalo sa obdobie 2004 až 31.12.2005. Analýza bola spoločnosti Slovak Telekom zaslaná 1.6.2006, čo by podiely na trhu takmer vôbec neovplyvnilo. Vývoj širokopásmového prístupu nezávislého od verejnej telefónnej siete, ktorý umožňuje poskytovanie širokopásmových maloobchodných služieb bez súčasného odoberania služby pevnej verejnej telefónnej služby bol komplikovaný

a vyvolal množstvo sporov. Správanie sa spoločnosti Slovak Telekom v týchto sporoch poukazuje na to, že spoločnosť Slovak Telekom má na tomto trhu významný vplyv a také postavenie, že nie je vystavená efektívnej súťaži a ekonomický vplyv jej v podstatnom rozsahu dovoľuje správať sa nezávisle od konkurentov a užívateľov.

V neposlednom rade je potrebné zdôrazniť, že ani služba ADSL Partner ani ADSL Partner Naked nespĺňajú charakteristiky širokopásmového prístupu.

3. Závery analýzy a návrh špecifických povinností

Spoločnosť Slovak Telekom trvá na svojom presvedčení, že na danom trhu veľkoobchodného širokopásmového prístupu by malo dôjsť k dôslednejšej geografickej definícii trhu, nakoľko vo viacerých geografických oblastiach, ktorých súťažné podmienky sú odlišné od zvyšku územia, existuje efektívna súťaž a nesúhlasí so záverom úradu ohľadne trhového podielu vyčísleného úradom na približne 80%, nakoľko vychádza z nesprávnych údajov, nezohľadňujúcich všetkých konkurentov spoločnosti Slovak Telekom, ktorí pôsobia na trhu a účinne spoločnosti Slovak Telekom konkurujú.

Podľa názoru spoločnosti Slovak Telekom úrad vymenúva jednotlivé povinnosti podľa zákona, no nezaobera sa myšlienkou aký súťažný problém má daná povinnosť riešiť a zdôvodnením potreby uloženia danej povinnosti, neuvádza prečo ukladá práve tieto konkrétne povinnosti a čo konkrétne sa sleduje uložením týchto povinností, ani aký budú mať tieto povinnosti vplyv na konkurenciu. Uvedené považuje spoločnosť Slovak Telekom za nedodržanie zákona a žiada úrad o odôvodnenie každej jednej špecifickej povinnosti ukladanej za účelom odstránenia nedostatku na trhu. V analýzach sa úrad venuje vyššie spomenutým skutočnostiam iba stručným načrtnutím na konci analýzy, čo je však z dôvodu tak významného zásahu do činnosti spoločnosti Slovak Telekom, akými sú navrhované povinnosti, podľa názoru spoločnosti Slovak Telekom nedostatočné.

Spoločnosť Slovak Telekom podotkla, že každá povinnosť uložená úradom musí byť uložená primerane k problému, ktorý má riešiť a že je nevyhnutné, aby uložené povinnosti predstavovali nevyhnutné minimum na dosiahnutie cieľa a podporovali súťaž, inováciu a investovanie do infraštruktúry v prospech užívateľov a zároveň tak, aby dotknutý významný podnik zaťažovali čo najmenej.

Podľa Rámцovej smernice 2002/21/EC z 2.3.2002 uložené povinnosti pri ex ante regulácii musia zodpovedať princípu proporcionality, t.j. musia byť náležite zdôvodnené, či riešia popísaný hospodársko-súťažný problém na danom trhu. Ak existuje viac možností, viac možných povinností, na riešenie súťažného problému, národný regulačný úrad je povinný zvoliť takú povinnosť, ktorá je pre dotknutý podnik najmenej zaťažujúcou.

Stanovisko úradu: *Všetky úradom uložené povinnosti boli v rámci analýzy primerane zdôvodnené a konkretizované presne v súlade so zákonom. Rozsah uložených povinností je vzhľadom na situáciu na trhu primeraný.*

Oddelená evidencia podľa § 20 ods. 1 ZoEK

V súvislosti s uloženou povinnosťou viesť oddelenú evidenciu nákladov na základe metódy ABC spoločnosť Slovak Telekom upozornila, že využíva okrem spomenutej metódy ABC aj metódu EBC (element based costing), čo je štandardnou praxou telekomunikačných operátorov a požiadala úrad o zohľadnenie tejto skutočnosti tak, aby náklady boli priradené metódou ABC ako aj EBC, konkrétne náklady na jednotlivé prvky siete na základe metódy

EBC (element based costing) a náklady na procesy na základe ABC (activity based costing) metódy na jednotlivé aktivity.

Stanovisko úradu: Úrad nepovažuje za potrebné dopĺňať ďalšie metódy alokácie nákladov. Metóda ABC (activity based costing) predstavuje základnú metódu alokácie nákladov, ktorá rešpektuje princíp nákladovej príčinnosti, od ktorej sa odvíjajú ďalšie metódy využívajúce tento princíp. Použitie ďalších metód alokácie nákladov rešpektujúcich princíp nákladovej príčinnosti teda nie je vylúčený. Úrad však nepovažuje za účelné konkrétne vymenúvať všetky metódy, ktoré v súvislosti s alokáciou nákladov prichádzajú do úvahy. Metóda EBC, ktorú navrhuje spoločnosť Slovak Telekom doplniť je v podstate tiež istou formou metódy ABC.

Prístup k určitým sieťovým prostriedkom

Povinnosť včas a za primeraných a objektívnych podmienok splniť odôvodnenú a opodstatnenú žiadosť o používanie určitých prvkov siete a pridružených prostriedkov podľa § 21 zákona je podľa názoru spoločnosti Slovak Telekom uložená vo vzťahu k širokopásmovému prístupu maximalisticky, pretože jej boli uložené všetky povinnosti, ktoré sú v tomto ustanovení vymenované. Z dôvodu nedostatkov vykonanej analýzy vyjadrila spoločnosť Slovak Telekom pochybnosť o tom, či sa úrad dostatočne vysporiadal s ustanovením ods. 3 § 21 zákona, podľa ktorého úrad pri ukladaní týchto povinností zohľadní:

- a) technickú a ekonomickú únosnosť využitia alebo výstavby konkurenčných zariadení s ohľadom na rýchlosť vývoja trhu, spôsob a typ prístupu,
- b) uskutočniteľnosť požadovaného prístupu so zreteľom na využiteľnú kapacitu siete,
- c) počiatočné investície vlastníka telekomunikačných zariadení a sietí vo väzbe na riziká spojené s investovaním,
- d) potrebu dlhodobého zabezpečenia konkurenčného prostredia a
- e) ochranu práv investujúcich podnikov alebo práv vyplývajúcich z práv duševného vlastníctva.

Nesprávny postup národných regulačných orgánov by mal byť vylúčený konceptom tzv. investičného rebríka. Tento koncept má na jednej strane umožniť novým vstupujúcim na trh dostať sa krok po kroku na inak nedostupné stupne infraštruktúry, pričom na druhej strane počíta s tým, že zo začiatku môže investičný rebrík zahŕňať veľkú časť infraštruktúry, s postupom času sa však stále väčšia časť infraštruktúry stáva nahraditeľnou. Na uplatnenie tohto konceptu je nevyhnutné rozlíšiť, čo z infraštruktúry je nahraditeľné a čo nie je. Na základe toho je potom potrebné zaviesť aj rozdielnu reguláciu prístupu a na záver je potrebné zohľadniť časový aspekt uplatnenej regulácie. Uplatnenie regulácie prístupu tým spôsobom, že sa uložia všetky možné regulačné povinnosti spojené s prístupom, s ktorými počíta zákon, tento koncept vôbec nezohľadňuje.

Stanovisko úradu: Povinnosť prístupu má zabezpečiť, aby spoločnosť Slovak Telekom poskytovala prístup za podmienok, ktoré neohrozujú vznik a udržanie konkurenčného prostredia. Úrad považoval za nevyhnutné uložiť túto povinnosť s cieľom zabezpečiť dlhodobé poskytovanie prístupu pri úradom definovaných podmienkach. Uložená povinnosť prístupu v žiadnom prípade nie je v rozpore s princípom „ladder of investment“. Práve naopak. Takto uložená povinnosť zabezpečí, aby podnikom žiadajúcim o prístup bol tento prístup umožnený na takej úrovni infraštruktúry, ktorá najlepšie zohľadňuje mieru rozšírenia ich siete. Podniky teda majú možnosť požiadať o prístup tak vo vzdialenejších prístupových

bodoch (na vyšších úrovniach hierarchie siete), kde je ich schopnosť kontroly parametrov poskytovanej služby nižšia, ako aj v prístupových bodoch na nižšej úrovni hierarchie siete, kde je ich schopnosť kontroly parametrov poskytovanej služby vyššia. Čím vyššiu úroveň hierarchie siete podnik využije na prístup, tým nižšie investície je nutné z jeho strany vynaložiť, avšak tým je cena takéhoto prístupu vyššia. Tento princíp úrad tiež zohľadnil pri uložení povinnosti regulácie cien.

V závere svojho stanoviska spoločnosť Slovak Telekom vyjadrila názor o nesprávnosti statického prístupu úradu k vyhodnocovaniu veľkoobchodného trhu č. 5, pretože úrad vychádza z údajov za obdobie 2004 – 31.12.2005, čo je s ohľadom na možnú právoplatnosť rozhodnutia o významnom vplyve začiatkom roka 2007 značne nevyvážené a požiadala úrad o dopracovanie a zdokonalenie vykonanej analýzy, ktorá by podľa nej mala odôvodňovať geograficky diferencovanú definíciu trhu a tiež prehodnotenie a zmiernenie maximalisticky uložených *ex ante* povinností.

Stanovisko úradu: *Podklady a informácie sú podnikmi predkladané za konkrétne časové obdobie. Úrad môže analýzu veľkosti podniku vo vzťahu k relevantnému trhu vykonať len za časovo ohraničené obdobie. Úlohou úradu je analýzou zistiť skutočný stav súťaže na relevantnom trhu. Cieľom analýzy je zistiť, či na relevantnom trhu je efektívna súťaž. Zákonom je stanovená lehota najmenej 2 roky pre vykonanie ďalšej analýzy. Nie je možné žiadať od úradu, aby vykonával analýzu bez komplexne spracovaných reálnych informácií a podkladov. Úrad rozhoduje len na základe faktov a nie na základe úvah a možných predpokladov.*

V Bratislave 28.júla 2006

*Pavol Gerhat
riaditeľ odboru ekonomickej regulácie*